

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Mindeblade om
G. E. G. F. Baron
Rosenkrantz

1885

Mindeblade

om

Geheimeconferentsraad, Kammerherre, Hofjægermester,

Gottlob Emil Georg Frederik

Baron Rosenkrantz,

Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Herre til Sophiendal, Liselund og Vorregaard,

med

en Ligtale

af

Provst J. J. C. Skou i Horsens,
Ridder af Dannebrog.

~~~~~  
**Manuskript.**  
~~~~~

Kjøbenhavn. — Trykt hos J. H. Schultz.

1885.

Gottlob Emil Georg Frederik Baron *Rosenkrantz* fødtes i den lille By *Ziegenhain* i *Hessen* den 19. Maj 1803; hans Fader, Baron *Jørgen*, var dengang *Capitain* i hessisk Tjeneste med Garnison i den nævnte By; Moderen var *Christiane Marie Sophie Frederikke v. Marquard*, Datter af *Generallieutenant v. Marquard* i *Hessen*. En Uoverensstemmelse mellem Forældrene bevirkede, at de separeredes, og kun 1¹/₄ Aar gammel blev *Gottlob Rosenkrantz* tilligemed sin faa Maaneder gamle Broder, *Fritz Werner*, (født 21. Juni 1804) bragt her til Danmark til deres Farfaders Hus paa *Rosenholm*, hvor de forbleve og nød Undervisning af en Huslærer, indtil Faderen, der havde forladt den hessiske Tjeneste, atter var kommen tilbage til Danmark,

hvor han havde erhvervet sig Hovedgaarden Vedø i Jylland og i 1812 giftet sig med Charlotte Birgithe Baronesse Reetz-Thott, hvorefter Børnene kom til deres Faders eget Hjem. Her paa Vedø erholdt de atter en Huslærer, men da den gamle Bedstefader følte sig saa ensom i sin Enkemandsstand paa Rosenholm og længtes efter Børnebørnene, tilbragte de der længere Tid under den Gamles Auspicier med fortsat Undervisning. I 1817 sendtes han tilligemed sin Broder, Fritz Werner, til Herlufsholms Skole, hvor de ved Flid og god Opførsel erhvervede sig deres Rektors Yndest og hørte til hans „12 rare Dreng“. Fra sit Ophold her gjemte han til sit Sidste saa mangt et Kjærminde; i hans hele Liv bevarede han en Kjærlighed og en levende Interesse for Skolen, hvilket senere nærmere vil blive udviklet; Ferietiderne tilbragtes som oftest paa det nærliggende Gaunø, hos hvis Besidder, Baron Otto Reetz-Thott, og hans elskværdige Frue, Sophie Roepstorff, de stedse fandt en saa gjæstfri Modtagelse, at de atter og atter tyede derhen og endnu i deres seneste Levetid saa gjerne besøgte

det Sted, hvortil saa mangan kjær Ungdomserindring knyttede sig. Fra Herlufsholm dimitteredes begge Brødrene i 1822 med Laud til Universitetet. I Residentsstaden optoges de unge Rosenkrantz i de bedste og fornemste Familiers Kredse, blandt disse saaledes: Conferentsraad Wormskjolds, Gehejmeraad Overpræsident Werner Moltkes, deres Slægting Gehejme Statsminister Niels Rosenkrantz's, Kammerherre Captain i Marinen Bjelkes, hvis Frue var en Søster til deres Stedmoder, men særlig fandt de et andet Hjem i deres Farsøsters Hus, Fru Kammerherreinde Emmerentze Rosenkrantz-Hvitfeldts, gift med Kammerherre Frederik Raben-Lewetzau til Restrup, Bremersvold og Kjærstrup.

Her i Kjøbenhavn skiltes Brødrenes Vej ad i Livet, thi medens Fritz Werner, efter at have taget Artium, valgte den militære Vej, fortsatte Gottlob sine Studier; i 1827 tog han juridisk Examen med „Laud“ og blev det næstfølgende Aar 2. Juli 1829 ansat som Auscultant i Rentekammeret. I 1828 den 5. August (f. 26. Februar 1784) døde den ovennævnte Kammerherre Raben Lewetzau paa en

Udenlandsrejse i Carlsbad ; hans afsjælede Legeme bragtes hertil Danmark af Gottlob Rosenkrantz, der ifølge sin Farsøsters Ønske var reist derved, og omendskjøndt en saadan Rejse i de Tider frembød anderledes større Vanskeligheder end nuomstunder, foregik den dog heldig.

Enkekammerherreinde Emmerentze, der hensad med de betydelige lollandske Godser, viste Gottlob Rosenkrantz den Tillid, at hun uden nogen videre Aftale overdrog ham Bestyrelsen af disse, som han varetog til hendes Død i 1843. Allerede her skulde den unge Mand faae Lejlighed til at lægge den praktiske Dygtighed for Dagen, som han senere ved saa mangen Lejlighed har viist at være i Besiddelse af. I Godsernes Administration kom der nyt Liv, og en betydelig Virksomhed fandt han her ved Udskiftningen. Hvad der meget bidrog til, at han personlig kunde ofre en Del af sin Arbejdsdygtighed paa Godsadministrationen, var, at han i Aarene 1837 og 1838, dels efter eget, dels paa Opfordring af daværende Geheime Statsminister Mösting, ansattes hos Stiftsamtmanden over Lolland-Falsters Stift,

Kammerherre Jessen, men han beholdt alligevel sin Stilling som Auscultant i Rentekammeret.

Den højtagtede Hædersmand Grev Adam Wilhelm Moltke til Bregentved, var Gottlob Rosenkrantz's Velynder, og da Greven som Formynder for den unge Grev Knuth Knuthenborg skulde bestemme dennes Ledsager paa hans Udenlandsrejse, valgte han hertil Gottlob Rosenkrantz, der ogsaa gjerne paatog sig Hvervet og meget glædede sig til Rejsen. Foreløbig maatte han imidlertid opgive denne, da den unge Greve ønskede at ledsages af sin Manucteur Hr. Hall, den senere Geheimeraad og Conseilspræsident. Da nu imidlertid Rejselysten engang var kommen, saa fik Gottlob Rosenkrantz dog denne tilfredsstillet, da han i 1835 tilligemed nuværende Grev Josias Raben til Aalholm, Lekkende m. m. tiltraadte en længere Rejse til Udlandet, til hvilken han ogsaa blev tilskyndet af sin Protektor, Grev Moltke Bregentved. Rejsens Maal var først Paris, her tilbragtes en overordentlig behagelig Vintersaison, takket være den danske Gesandt General Juel, som ind-

førte de unge Adelsmænd i Paris's fornemste Cirkler og ligeledes præsenterede dem ved Kong Ludvig Philips muntre Hof. Her havde de oftere den Glæde at blive tilsagte, og man vil vide, at mangt et Pigeøje her har dvælet paa den unge, smukke Gottlob Rosenkrantz i hans smagfulde Uniform som Capitain i Kongens Livkorps, til hvilket han var udnævnt i 1833. Dog noget blivende fængslende Indtryk havde de franske Pigeøjne ikke efterladt paa ham, og det følgende Foraar saa ham og hans Ledsager forsynede med Anbefalingsbreve i de ridderlige gæstfrie Magyarers Land, hvor de navnlig tilbragte længere Tid paa en Grev Bathyanis Gods. Medens Grev Raben herfra rejste direkte til Italien, gjorde Gottlob Rosenkrantz en Rejse til Frankfurt am Main, hvor han efter forudgaaet Aftale med Broderen, Fritz Werner, skulde træffe sammen med denne og deres Moder, som de indtil nu aldrig havde kjendt, da hun ved Separationen fra deres Fader var blevet tilbage i Hessen. Et forunderligt Møde maa det gjensidig have været; Moderen saae her efter nogle tredive Aars Forløb sine

Sønner, som hun havde maattet give Afkald paa som spæde Børn, og Sønnerne deres virkelige Moder, efter i over tyve Aar at have lært at agte og elske deres hjertensgode Stedmoder, der havde været dem en sand kjærlig Moder og til hvem de ogsaa i deres hele Liv, endog efter at deres Moder af Fritz Werner var bragt til Sophiendal, bevarede et sønligt kjærligt Forhold. Deres Stedmoder havde i sit Ægteskab med deres Fader Sønnen Iver Holger, den senere Gesandt i Italien, (født 1. Marts 1813, død 25. Januar 1873); da han saaledes var adskillige Aar yngre end sine Halvbrødre og disses Ungdoms-aar tilbragtes fjernt fra Fædrenehjemmet, var det egentlig først i deres Manddoms-aar, at de 3 Brødre lærte hinanden at kjende. Efter i Frankfurt am Main og Hessen Darmstadt at have lært sin mødrene Slægt at kjende, rejste Gottlob Rosenkrantz til Italien, hvor han i Rom traf sammen med Raben; over Neapel, Schweitz, Tyrol, Wien, kom han til Prag, hvor han tilsagdes til Henrik den 5te af Frankrig, som dengang der holdt Hof; Gottlob Rosenkrantz havde alt tidligere havt Lejlighed til at gjøre Fyrsten sin

underdanige Opvartning Efter omtrent 1 Aars Fraværelse kom de unge Rejsende tilbage til Danmark, og Rosenkrantz tiltraadte atter sin Plads som Auscultant.

Hans Embedsbane begyndte nu kort efter; han konstitueredes saaledes i 1838 som Stiftamtmand over Aarhus Stift, og ligeledes sammesteds i 1841 under Stiftamtmand Rosenørns Nærværelse ved Stænderne i Viborg, og det næste Aar 1842 var han konstitueret Amtmand over Ringkjøbing Amt, samt Medlem af Stænderforsamlingen i Viborg. Udnævnt til Amtmand over Thisted Amt den 2den Februar 1843, højtideligholdt han samme Aar den 1. September sit Bryllup med sit Sødskendebarn, Elisabeth Louise Baronesse Rosenkrantz, født den 8. Juni 1821, Datter af Holger til Thustrup og Sophie Benedicte Bülow; Vielsen forettedes i Fuglsø Kirke paa Lolland af Gottlobs gamle Skolekammerat paa Herlufsholm, Pastor Steenstrup. Elisabeth Louise var som Barn kommet i Huset hos sin Farsøster, den allerede oftere nævnte Kammerherreinde Emmerentze Raben-Lewetzau-Hvitfeldt født Rosenkrantz, hos hvem hun opdroges sammen

med hendes egen Datter, og her havde det unge Par gjort hinandens Bekjendtskab. Forinden vi gaa over til at tale nærmere om hans Virksomhed som Amtmand i Thisted, maa nævnes et Dødsfald i Familien, nemlig Fru Kammerherreinde Emmerentze Raben-Lewetzau-Hvitfeldts den 13. April 1843 (født 22. Oktober 1791), som for Gottlob og Hustrus Vedkommende forarsagede nogle mindre Arvespørgsmaal med deres fædrene Slægt, hvilke dog snart bilagdes, men derimod kom det til en længere Proces med Slægten Raben, hvis Gang i Korthed var følgende:

Fru Kammerherreinde Emmerentzes Husbond, Frederik Raben-Lewetzau, var ældste Søn af Frederik Sophus Raben til Beldringe, Lekkende, Kjørstrup og Bremersvold; efter Faderens Død i 1820 havde Frederik Raben nemlig kjøbt de 2 sidstnævnte Godser af sin Farbroder Siegfried Victor, der var gift med Antoinette Elisabeth, Comtesse Holstein-Ledreborg. Da disse Ægtefolk ikke havde efterladt Børn, vare Godserne af Frederik Raben kjøbte for en bestemt Indløsningssum for hvert, og herpaa havde han er-

holdt Skjøde Efter hans Død i 1828 gjorde hans Moder Sophie Magdalene v. Qualen og hans 2 yngre Brødre, Carl til Beldringe og Josias til Lekkende, Paastand paa, at begge Godserne, saavel Kjærstrup som Bremersvold, der betragtedes som Familiegodser, bestemte til engang i Tiden at komplettere Grevskabet Aalholm, skulde tilfalde Frederik Sophus Rabens Bo, i hvilket Enken hensad uskiftet med de 2 nævnte Sønner og nogle Døttre. Fru Emmerentze, født Rosenkrantz, havde imidlertid en Datter Charlotte, (en Søn var død tidligere) og da denne som en Raben gennem Faderen var Medarving til den uudsiftede Formue, blev der, saalænge hun levede, ikke foretaget videre Skridt, men aldrig saasnart var hun død, (19. Oktober 1838) førend Rabenerne paastode Fru Emmerentze tilpligtet at udlevere dem Godserne Kjærstrup og Bremersvold for den af hendes afdøde Husbond udredede Indløsningssum. Kammerherreinde Emmerentze oplevede ikke Processens Afslutning, men havde efterladt sig en Disposition, hvorved hun havde bestemt, at Kjærstrup for det Tilfælde, hun eller

hendes Arvinger vandt Processen, skulde tilfalde Gottlob Rosenkrantz, hvorimod Bremersvold skulde falde til Rabenerne af Beldringe og Lekkende.

Denne Proces vandtes af Fru Emmerentze's Bo, og ligeledes en anden Proces angaaende de samme Godser, hvilken anlagdes af den grevelige Linie Raben til Aalholm, funderet paa, at Godserne vare at anse som Familie Ejendomme, bestemte til at komplettere Grevskabet Aalholm. Da Kjærstrup nu altsaa 2 Gange var tilkjendt Fru Emmerentze's Bo, maatte Gottlob Rosenkrantz, der for dette Tilfælde af sin Farsøster var indsat som hendes Arving, med fuld Føje anse sig som Godsets rette Eier og tog det derfor ogsaa i Besiddelse, men efter at have eiet og boet der, var den bittere Skuffelse ham forbeholdt, at han, der havde ofret saa mangen en Time paa at bringe den smukke Eiendom til sin rette Værdi og paa sin rette Plads, atter skulde underkastes det pinlige i en 3die Proces, hvis Udfald blev, at han mistede Kjærstrup. Linien Raben af Beldringe og Lekkende gjorde nemlig nu denne gang Paastand paa, at naar Godset ifølge

den anden Proces's Udfald ikke kunde betragtes som en Familie Ejendom, maatte det falde tilbage til Siegfried Victor Raben's paany optagne Bo; denne Proces vandtes af Rabenerne. Den smukke Ejendom var saaledes tabt for den Rosenkrantz'ske Slægt. Allerede under den første Proces var der af Fru Emmerentze in subsidium paastaaet Erstatning for de betydelige Udgifter, der under Gottlob Rosenkrantz's Bestyrelse af Kjærstrup i god Tro til, at Ejendommen ikke kunde frakjendes hende og hendes Arvinger, vare anvendte paa dens Forbedring ved Udskiftning og Udflytning af omtrent Halvdelen af Bøndergodset, Skovenes Afvanding og Indhegning og endelig saavel Hovedbygningens som Mejeriets og Kostaldens Ombygning og delvise Opførelse af Nyt. Tvende af Retten udnævnte Mænd udførte Taxationen, og denne blev ogsaa uden Modsigelse anerkjendt under Proceduren. Medens der under de 2 første Processer ikke blev Spørgsmaal om denne Erstatning, da hele Ejendommen ifølge Dom forblev i Fru Emmerentze's Bos Eje, saa blev derimod ved den 3die Proces Paastanden tagen

tilfølge, og da dennes Udfald var uheldigt for hendes Bo, idet den lød paa Deling, saa tilfaldt der hendes Bo den ovenomtalte Erstatningssum af 80,000 Rdlr. (nu 160,000 Kr.), hvilken Sum de øvrige Arvinger i Fru Emmerentze's Bo overlod Gottlob Rosenkrantz til Disposition, saafremt han ved Hjælp af denne kunde købe Kjørstrup ved den berammede Auktion. Han mente imidlertid ikke at kunne gaa ind herpaa, eftersom han, naar han skulde købe Ejendommen, vilde nødsages til at frasælge Bøndergodset, hvilket stred mod hans Principer; desforuden maatte han forudsætte, at naar Ejendommen skulde konserveres og forbedres, saaledes som det havde været hans afdøde Farsøsters Ønske, kunde den ialfald ikke i de første 10 Aar forrente den Kapital, som af daværende Kammerherre Carl Raben var budet med 250,000 Rdlr., og som senere af Grey Knuth-Knuthenborg og Medinteressenter blev overbudet med 20,000 Rdlr. Han maatte derfor opgive Haabet om at kunne konservere Ejendommen for sig og sin Familie. Kjørstrup solgtes nu for Boets Regning, og Summen blev delt mellem

alle Arvingerne, saaledes at Fru Emmerentze's Bo fik den hende og hendes Datter tilfaldne Lod, som overgik til Gottlob Rosenkrantz, hendes indsatte Arving. Da han altsaa ikke kunde benytte de omtalte 80,000 Rdlr., som hans Farsøsters øvrige Medarvinger havde stillet til hans Disposition, saa indgik nu denne Kapital i Fru Emmerentze's Bo og blev hovedsageligen anvendt til at refundere det Hvitfeldtske Fideikommiss.

Sin Stilling som Amtmand over Thisted Amt administrerede han med den for ham egne Arbejdsdygtighed; han var saaledes den første af Amtmændene, der fik Regulativerne for Vej- og Vandvæsenet ordnede samt Kortene affattede. Hovedvejene i Amtet vare vel af hans Formand satte istand, men Bivejenes Tilstand var meget slet. Herredsfogderne fik derfor Paalæg om at indhente Forslag fra Sogneforstanderskaberne til Vejenes Istandsættelse i Overensstemmelse med Lovgivningen. Aarlig maatte Herredsfogderne indmelde til Amtet, hvor vidt Arbejdet var fremskreden, hvorefter det kontrolleredes

Resultatet var, at efter 5 Aars Forløb havde Amtet ypperlige Veje. Efter Amtets Foranstaltning og under dets Ledelse erholdt Thisted By en smuk og solid Raadstuebygning paa Torvet efter Tegning af Professor, Bygningsinspektør Bindesböll. Denne Bygning ligger lidt tilbage fra den gamles Plads.

Ifølge Kong Christian den 8des Befaling indkjøbtes den afdøde Byskriver Faye tilhørende Gaard, beliggende ved den smukke Thisted Plantage, til Amtmandsbolig; den blev indrettet hertil af Gottlob Rosenkrantz og er ved flere kongelige Besøg benyttet af de høje Herskaber. Saaledes har Kong Frederik den 7de boet der baade som Kronprinds og Konge, som saadan ledsaget af sin Gemalinde Grevinde Louise Danner, født Rasmussen. Det var første Gang, hun paa Rejserne officielt fulgte med Kongen, og der opkom ved denne Lejlighed Spørgsmaal om, hvorvidt Amtmændenes Damer burde være tilstede eller undgaa personlig at modtage Grevinden ved Bortrejse, for hvilket Sidste mægtige Stemmer hævede sig. Herimod optraadte Gottlob Rosenkrantz, hvem Besøget først

blev aflagt, idet han strax erklærede, at han ansaae det for sin Pligt, naar hans Konge havde bebudet sin Ankomst til Amtet, tillige at modtage det Følge, som Hans Majestæt havde anmeldt at ville medbringe, og at dette ikke kunde ske paa tilbørlig Maade, uden at hans Hustru var nærværende; det vilde ellers stride mod hans Anskuelse om, hvad han som Adelsmand var sin Konge og den jyske Gæstfrihed skyldig.

I Krigen 1864 kom Hans kongelige Højhed Kronprindsen, som da var attacheret Generallieutenant Hegermann Lindencrones Stab, til Morsø, og bærede ogsaa Thisted med sin Nærværelse, ved hvilken Lejlighed Gottlob Rosenkrantz, der havde gjort saa meget for Strandingsvæsenet i Amtet, fik Æren af at vise Prindsen Redningsvæsenet ved Hanstholm Station i Virksomhed, saavel med Redningsbaaden som med Dennetske Raketter.

At ogsaa Landmanden satte Pris paa den Interesse, der fra Amtets Side vistes det fremadskridende Agerbrug, fremgaar deraf, at Rosenkrantz den 14. Januar 1860 optoges som Medlem af Thylands landøkonomiske Forening.

Stiftamtmandsembedet i Viborg blev ledigt i 1866, og ihvorvel det kostede megen Overvindelse at forlade Thisted, hvor 23 lykkelige Aar vare tilbragte, og hvor alle hans Børn vare fødte, saa besluttede Gottlob Rosenkrantz sig dog til at søge Stiftamtmandsposten, idet han, der allerede nu var i en fremrykket Alder, maatte tage Hensyn hertil. Amtmandsposten i Thisted var et besværligt Embede, naar det skulde administreres saaledes, som han ansaae det for sin Pligt at gjøre; det tyngedes navnlig ved de hyppige Strandinger og Rejserne over de ofte mange vanskelige Sundsteder; dertil kom, at han ogsaa i Viborg var sit kjære Sophiendal nærmere. Den 5. Juni 1866 udnævntes han altsaa til Stiftamtmand over Viborg Stift, fra 1. August s. A. at regne. Ved deres Afrejse modtog saavel Gottlob Rosenkrantz som hans elskelige Hustru saa mangt et Bevis paa, hvor afholdte og højtagtede de vare af Amtets Beboere, saaledes erholdt de fra Hassing og Refs Herreder en stor Porcellains Vase med Prospekt af Herredsfoged Boligen og Vestervig Kirke med Inskriptionen: „Fra taknemmelige

Venner i Hassing og Refs Herreder“. Til Herredsfogedboligen knyttede sig mange Erindringer, thi her dvælede Amtmanden gjerne hos sin gamle Student Kammerat Justitsraad Voigt, naar han paa sine hyppige Rejser i det vidtstrakte Amt besøgte disse Egne. Ankomne til Viborg modtoges de paa den hjerteligste Maade af den afgaaede Stiftamtmand, Kammerherre Baron Bretton og den højtagtede Biskop Laub, saavel som af Byens og Omegnens Beboere. Ogsaa her i sin nye Post faldt det i hans Lod at virke for Vejvæsenet og for Vandafledningens Ordning. Hvorvel der ikke var gjort lidet i denne Retning af hans Formand, saa var der dog en vid Mark for hans Virksomhed. Ved en kraftig Understøttelse fra Amtsraadets Side blev en Kontrol beskikket ved de mindre offentlige Veje, først af private Ejendomsbesiddere i Amtet, senere af en særegen Vejinspektør, endelig blev en Understøttelse af 5,000 Kr. aarlig vedtaget for de Sogne, der trængte til Hjælp til deres Vejarbejders Udførelse. Alt dette havde den bedste Indflydelse i Amtet, som har Mangel paa godt Vej-

materiale flere Steder. I Viborg lykkedes det ham at faae opført den nuværende imposante Raadstuebygning efter Tegning af Arkitekt Tolle med Assistance af Professor Nebelong. Bygningen indbefatter tillige Lokaler for Overretten og Stiftsbibliotheket; ligeledes blev under hans og Biskoppens Formandskab af den dertil valgte Bygningskomité Restaurationen af den værdige og skønne Viborg Domkirke fortsat og fuldført. Foruden nævnte Bestillinger valgtes han til fast Formand for Overlandvæsens Kommissionen for Amtet og var ligeledes Formand for Amtets Valgbestyrelse. Da han som Amtmand tillige var Formand for Inspektionen for det i Viborg værende Tugthus, blev han, da dette omdannedes til et Asyl for uhelbredelige Sindssyge, under 2. Februar 1877 beskikket til Medlem af dets Direktion og af Komiteen valgt som Formand.

Her i Viborg havde han i 1868 den Glæde at kunne højtideligholde sit 25-aarige Jubilæum som Amtmand; atter modtog han ved denne Lejlighed et Hengivenhedsbevis fra sit gamle Amt, der i en Lykønskningsskrivelse tolkede

deres Erkjendtlighed for de 23 Aar, i hvilke han med saa megen Dygtighed havde været Formand for Amtsraadet, og for den Andel, han derved havde havt i det kommunale Liv og Amtets Interesser.

Troppe-samlingerne ved Hald medførte jævnlige Besøg af Hans Majestæt Kong Christian den 9de og ophøjede kongelige Familie; Stiftamtmandsgaarden havde da stedse den Lykke, at Kongehuset tog Ophold indenfor dets Mure. Flere Gange har Gottlob Rosenkrantz i den Anledning modtaget Beviser paa Majestæternes naadige Tilfredshed, som ogsaa for hans Bestyrelse af Stiftamtet. Et saadant Bevis paa Kongehusets Tak har Vært og Værtinde blandt andre kostbare Foræringer modtaget i en pragtfuld Gulddaase med det kongelige Navnechiffer i Brillanter. Den opbevares i taknemmelig Erindring og skal ifølge Gottlob Rosenkrantz's Bestemmelse tilfalde den af hans Efterkommere, som arver det af ham besiddede og forøgede mindre Rosenlundske Fideikommis.

Efter at have tjent sin Konge og sit Land i 50 Aar ansøgte han i 1879 om

Entledigelse fra sit Embede, uagtet Hans Majestæt havde den Naade at ytre Ønsket om, at han skulde forblive paa sin Post; den 1. Juni nævnte Aar erholdt han da sin Afsked i de mest smigrende Udtryk, samt Tilladelse til fremdeles at maatte bære Stiftamtmands Uniform.

Gottlob Rosenkrantz, der havde tjent under 4 Konger, har af disse erholdt Naadesbevisninger ved at blive dekoreret og udnævt til:

Kammerjunker den 27. Oktober 1828.

Hofjægermester den 21. Maj 1840.

Kammerherre den 28. Juni 1845.

Ridder af Dannebrog den 6. Oktober 1851.

Dannebrogsmænd den 6. Oktober 1852.

Commandeur af Dannebrog 1ste Grad
den 1. Februar 1868.

Storkors af Dannebrog den 1ste Juli
1875, til hvilken han tog sine Forfædres
Valgsprog:

„Pie, candide et constanter“.

Gehejme-Conferentsraad den 1. Juni 1879.

Foruden at have de ovennævnte Bestillinger, var han i 1864 Medlem af Rigsraadets Landsting, og tidligere, som alt er nævnt, Medlem af Stænderforsamlingen i Viborg.

Han var sikkerlig ingen Beundrer af vor konstitutionelle Forfatning, men han var sit Lands sande Søn og en varm Fædrenelandsven.

Ved Fratrædelsen fra Stiftamtmands-posten forlod han Viborg efter fra Amtets Befolkning at have modtaget umiskjendelige Beviser paa Hengivenhed og Erkjendtlighed for den Dygtighed, hvormed Amtet var bleven bestyret, ligesom ogsaa den hjertelige Gjæstfrihed, hvormed enhver modtoges af ham og Hustru i deres store og smukke Hjem, har efterladt et Savn, som ydermere bidrager til, at det Rosenkrantzske Navn, der alt i forrige Aarhundrede ved den ædle Iver Rosenkrantz Eriksen (den senere Statsminister og Erektor af Stamhuset Rosenholm) var knyttet til Stiftamtmands-posten, dér lever i et smukt og kjært Minde.

Sit faste Hjem opslog han nu paa sin Ejendom, Hovedgaarden Sophiendal i Skanderborg Amt, yndig beliggende ved Veng Sø; Gaardens Navn var tidligere Venggaard. Historiske Minder knytter sig til Stedet; her laa i længst forsvundne Tider det gamle Munke og Nonnekloster

Veng (i gamle Dokumenter skrives det „Weng“), der blev stiftet 1165 af den fjerde papistiske Biskop i Aarhus, men allerede forinden Reformationen flyttede Munkene derfra til Øm Kloster ved Rye. De synlige Minder om den katholske Tid ere med Undtagelse af Kirken forsvundne, kun den lille St. Anna Kilde vælder endnu sparsomt frem i et af Havens Hjørner paa Sophiendal.

Hovedgaarden Sophiendal, som hans Fader ejede, blev efter dennes Død (15. December 1831) stillet til offentlig Auktion i 1833; den købtes af Gottlob Rosenkrantz i Forening med hans Broder Fritz Werner. Brødrene besad ingen Formue, det blev dem kun muligt at købe Ejendommen, der kostede 11,200 Rdlr., ved at en gammel prøvet Ven laante dem Pengene. I flere Aar varede Samejet, og blev Gaarden i denne Tid hovedsageligen bestyret af Fritz Werner, der laa i Garnison ved det daværende Prinds Frederik Ferdinands Regiment lette Dragoner i Aarhus, medens Gottlob ved de forskjellige Embeder, han i denne Periode beklædte, var for langt fjernet fra Ejendommen. Allerede dengang paabegyndtes

Forbedringer ved Gaarden, saaledes blev der bygget en meget stor Vindmølle af Grundmur, men de større Grundforbedringer og Tilkjøb begyndte dog egentlig først, da Gottlob blev Eneejer i 1853. — Samejet ophævedes, mod at han udbetalte Broderen 20,000 Rdlr. for Gaarden samt 3000 Rdlr. for Inventar og Mobiliar. — Den nævnte Sum viser altsaa Ejendommens Fremadskriden; dog skal det bemærkes, at foruden den nævnte Vejrmølle var der, medens Samejet eksisterede, tilkjøbt en Hovedparcel af Rasmus Nielsen's tilstødende Gaard i Veng By, ligesom et Teglværk var opført i den Gaarden tilhørende Skovs Udkant, hvilket senere er flyttet til en ligeledes tilkjøbt Huslod paa Veng Mark.

Som Eneejer af Sophiendal har han tilkjøbt 2 tilstødende Parceller foruden adskillige Lodder, saa at Ejendommens Hartkorn nu udgjør 25 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. $\frac{1}{4}$ Alb. med et Areal af Ager, Eng, Skov og Mose c. 825 Tdr. Land, mod det tidligere Hartkorn 15 Tdr. 1 Skp., desforuden hører til Ejendommen en Del af Veng Kirke Konge- og Kirketiende af

12 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. 2¹/₄ Alb.
Hartkorn. Taxationssummen var i 1873
260,000 Kr.

Den største Part af Jorderne ere drainede; med Engene er paabegyndt et større Overrislings Anlæg, som agtes fortsat; Skovene ere under forstmæssig Cultur, tidligere anlagte Granplantager have afgivet Bjælker og Sparrer til Gaardens nye Hovedbygning. Underlægningen af de forskjellige Parceler under Hovedgaarden er bevilget ved Indtagelse af endeel Agerjord og Hede til Skov, hvorved Skovarealet er forøget med henimod 60 Tdr. Land.

Haven er betydelig udvidet, og en meget smuk Park anlagt; dens Areal udgjør c. 16 Tdr. Land, hvori en ny Frugthave er indbefattet.

Hans Forbedringer have ikke alene været rettede mod Mark, Skov og Eng, men hele Gaarden er aldeles ombygget; allerede medens Brødrene havde den i Sameje byggedes en ny Kornlade, og i hans Eneeje er opført:

Kostalden i 1855, Svinestalden i 1856, Forpagterbolig og Mejeriet i 1858, Hestestalden i 1859, Vognremiserne i

1870, den herskabelige Hestestaldlænge i 1871, Hovedbygningen i Aarene 1876 til 1879 med dens nordre Fløjs Gavl, der fuldførtes i 1884.

Hovedbygningen bestaar af 3 Fløje i Renaissance Stil med et Taarn paa Hovedfacadens Midte, og Indgang til den store smagfulde Corridor med sin skønne Trappe. Bygningens Stil og dens Udførelse i det enkelte gjør dens Bygherre Ære; den giver Indtrykket af, at det er den sig bevidste gamle Adelsmand, der her har bygget sig et Bo for sig og som tør haabes for den sildige Efterslægt. Over Hovedfløjens Portal staaer Inskriptionen:

„Dette Hus beskjærme Gud, og dem som her gaa ind og ud“

Under dette findes Gottlob Rosenkrantz's og hans Hustru Louise Rosenkrantz's Vaabener med deres Navnetræk; imellem Vaabenerne:

„J. S. H. (Jesus Salvator Hominum.)“

Over Døren i den søndre Fløj, Inskriptionen:

„Non habemus hic durabilem mansionem sed futuram inquirimus.“

Over Døren i den nordre Fløj, Inskriptionen:

„Junior fui et senui et non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem.“

tagne efter Jørgen Rosenkrantz's Inskriptioner paa Rosenholm, Slægtens gamle Hovedsæde.

Efter hans Farsøsters Død, den oftere anførte Kammerherreinde Emmerentze, som efter sin Husbonde havde arvet Hovedgaarden Liselund paa Møen, hvilken var udenfor den med Raben'erne førte Proces, tilfaldt ifølge Bestemmelse denne Ejendom Gottlob Rosenkrantz og hans Hustru i Sameje, var derimod Processen om Kjærstup vunden af Fru Emmerentz's Boe, da skulde dette Gods have tilfalden Gottlob, medens Liselund skulde tilfalde Louise Rosenkrantz alene. Omgiven af en henrivende dejlig Natur, med en storartet anlagt Park, der af en tidligere Ejer Kammerherre Gerhard Pierre Antoine Bosc de la Calmette (født 21 September 1752 død 7. April 1803) er frembragt ved betydelige Pengesummer, og af Gottlob Rosenkrantz udvidet med en stor Frugthave,

hører Liselund til vort Lands skønneste Ejendomme. Herskabet plejede at residere her i den smukkeste Sommertid, og ogsaa her bødes Slægt og Venner et hjærteligt Velkommen af det gæstfrie Ægtepar. Liselund Skove ere bekjendte for deres Fortrinlighed takket være den Jordbund, som bedst egner sig for vor kjære stolte Bøg, der her voxer og udvikler sig i Pragtexemplarer. Skoven har faaet Tilvæxt fra et Stykke Hedejord, der er tilplantet med Naaletræer, hvoraf endel er i hugbar Stand. Ved Magelæg er ligeledes tillagt Skoven en hel og tvende mindre Hjælpemarken fra Hovedgaarden, hvor Eg, Bøg, blandet med Gran staar i en fortræffelig Væxt; Udhugning har længe været paabegyndt. Da Bøndergodset kun udgjorde 80 Tdr. Hartkorn, besluttede Gottlob Rosenkrantz sig til at sælge dette til Fæsterne efterhaanden i Overensstemmelse med en forfattet Taxation over samtlige Gaarde og Huse, hvoraf i 1881 c. Halvparten var bortsolgt. Paa Godset er en Gaards Bygninger opførte af Nyt, ligeledes nogle Huse. Paa Avlsgaarden

er opført en ny Hestestald, endvidere er ombygget tvende Bygninger med smukke og rummelige Værelser til Forpagteren, som tillige er Gæstgiver. Det store Antal af Lystrejsende, der hvert Aar søge derhen for at nyde den idylliske Natur, har nødvendiggjort Anskaffelsen af et større Antal Gæsteværelser.

Ifølge Jordebogen af 1846 bestod Liselund dengang af:

Hovedgaarden med tilliggende Bøndergods, Skov og Borre Kirke med Kirketiende, ansat til 556 Rdlr. Gammelskat.

Hartkornet til 108 Tdr. 2 Skpr. $\frac{3}{4}$ Alb. Ager og Eng; Skovskylden til 6 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb.; heraf Hovedgaarden Gammelskat 122 Rdlr. 28 Skl., Hartkorn af Ager og Eng 19 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb., Skovskyld 4 Tdr. 1 Skp.; det øvrige Hartkorn brugtes af 16 Gaarde og 24 Huse.

Paa Lolland ejede han Fuglsø Kirke med Kirkejord, en lille Egeskov paa 16 Tdr. Land, samt et Par Huse. — Denne Ejendom var tilkjøbt Kjærstrup af Frue Emmerentze og tilfaldt ham

ifølge Overenskomst. Paa Kirkejorden har han opført et nyt Sted, ligesom Kirken, der alt under hans Ledelse i hans Farsøsters Tid var betydelig restaureret og forsynet med et nyt Taarn samt nogle Stoleværk, er holdt i en fortrinlig Stand.

I Besiddelse efter Faderens Død af det mindre Rosenlundske Fideicommis paa 10,000 Rdlr. har han med allernaadigst Confirmation af 26 April 1866 forøget dette med 70,000 Rdlr., saa det nu udgjør 160,000 Kr. Forøgelsen følger den samme Arvegangslov, som det oprindelige mindre Rosenlundske Fideicommis, dog med den Forandring at saasart der ingen findes mere af Slægten Rosenkrantz, skal Forøgelsen (de 140,000 Kr.) tilfalde Herlufsholm's Skole. Forøgelsen af Fideicommis Capitalen, der er oprettet 10. Februar 1866, kan kun ligesom Hovedkapitalen tilfalde ægtefødte Descendenter af Rosenkrantz'erne. Den indestaaer paa 1ste Prioritet i Hovedgaarden Sophien-dahl med al dens Tilliggende og Tilhørende, som efter den derover forfattede Jordebog udgjør:

1. Hovedgaarden Sophiendahl med til-
lagte Parceller Nr. 4 b., 8 b, 10 og
11 f., ialt 20 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr.
 $\frac{1}{4}$ Alb. Hartkorn, Gammelskat 156
Rdlr. 58 Skl.
2. Gaarden Rosenlund med Hartkorn
3 Tdr. 2 Skpr. $1\frac{3}{4}$ Alb. Gammel-
skat 64 Rdlr. 65 Skl.
3. 18 Huse med Hartkorn: 1 Td, 6
Skpr. 3 Fdkr. $1\frac{1}{4}$ Alb., Gammel-
skat 9 Rdlr 26 Skl., ialt 25 Tdr.
6 Skpr. 2 Fdkr. $\frac{1}{4}$ Alb. Hartkorn
med Gammelskat 230 Rdlr. 53
Skl.
4. Veng Kirkes Konge og Kirke-
tiende 12 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. $2\frac{1}{4}$
Alb. Hartkorn.
5. 1 Vjermølle med 4 Kværne.
6. Nærings og Forsikrings Contingent
195 Kr.

Ifølge Foranførte ere de nævnte Are-
aler senere forøgede til de sidstnævnte
Beløb, hvilken Forøgelse ved en senere
Disposition er tilføjet det anførte Pant
for Fideicommisset, ligesom der efter
Fundatsen til yderligere Sikkerhed
for Kapitalen er givet Pant i Fuglsø

Kirke og Kongetiende med tilhørende Kirkejord og Kirkeskov, næst efter 5000 Rdlr., (nu 10,000 Kr.) der indestaa paa 1ste Prioritet som Legat for gamle Tjenestefolk. Dette Legat er stiftet af Gottlob og Hustru Louise Rosenkrantz med kongelig Confirmation af 26. April 1866, Renten heraf skal aarlig anvendes til 4 Personer, som længe og vel have tjent Erector og Hustru eller Nogen af Slægten Rosenkrantz. Uddelingen og Tilsynet hermed har Besidderen af det tidligere mindre, nu forøgede Rosenlund'ske Fideicommis. Portionerne uddeles med det Halve i hver Termin.

Da hans Broder Fritz Werner døde 26. September 1882, arvede Gottlob ifølge Testamente hins Ejendom Vorregaard, beliggende $\frac{1}{4}$ Mil nord for Aarhus paa denne Bys Mark; dens Areal er c. 60 Tdr. Land.

Allerede i Begyndelsen af disse Mindeblade er nævnet Gottlob Rosenkrantz's Kjærlighed og store Interesse for Herlufsholm's Stiftelse, og ovenfor er vist den betydelige Gave, naar hans egen Slægt ikke mere er til.

Stiftelsen er, som bekjendt, skjænket af det ædle Ægtepar, Herluf Trolle og Birgitte Gjõe. I Fundatsen bestemmer Herluf Trolle udtrykkelig, at Skoleherreposten kun maa beklædes af en Mand af adelig Herkomst, hvorhos Fru Birgitte Gjõe i sin supplerende Fundats udtrykkelig fremhæver og bestemmer, at Afkom af deres begges Slægt skal fortrinsvis være berettigede til Posten, saalænge Nogen deraf er til. Da Gottlob Rosenkrantz nu nedstammede saavel fra Herluf Trolle's som Birgitte Gjõe's Slægt og iøvrigt besad de Fordringer, der stilles til Skoleherreposten, saa gjorde han Krav paa denne Post, efterat den hidtilværende Skoleherre, Grev Frederik Marcus Knuth til Knuthenborg var død 8. Januar 1856, (født 11. Januar 1813) men han opnaaede ikke Bestillingen, idet Statsraadet, hvem Overbestyrelsen var gaaet over til fra det oprindelige Rigsraad, hertil foreslog en Mand, der ikke besad de Qualificationer, som Stifteren forlangte.

Den Udvalgte var Hr. Geheimeraad, Dr. jur. Hall, der som Conseilpræsident i det daværende national-liberale Mi-

nisterium, selv var Medlem af Statsraadet. Ligeoverfor denne Udnævnelse, om hvilken det vel tør siges, at den var et Slag i Ansigtet paa Herluf Trolle's og Birgite Gjøe's Slægt, var der for Gottlob Rosenkrantz og hans Fætter Hans Henrik Baron Rosenkrantz til Stamhuset Rosenholm kun een Ting at gjøre, som ogsaa blev gjort, nemlig at nedlægge for Thronens Fod en skriftlig Protest mod Hr. Geheimeraad, Dr. jur. Hall's Valg. Man fandt det unyttigt at forfølge Sagen videre, da Statsraadet efter Fundatserne kun har at gjøre Forslag til Besættelsen af Posten, medens Hans Majestæt Kongen skal foretage selve Valget, hvoraf altsaa følger, at om man end ved Dom kunde have tilpligtet Statsraadet at kassere dets Forslag og foreslaa en Anden, eller rettere foreslaa en af Herluf Trolle's og Birgite Gjøe's Slægt til Skoleherre, vilde det dog alene afhænge af Kongen hvorvidt denne vilde vælge Gottlob Rosenkrantz dertil, saameget mere som Hr. Geheimeraad, Dr. jur. Hall alt var udnævnt af Kongen som forhen konstitueret i Posten under Grev Knuth's Fra-

værelse i Paris, og turde det dog derfor ej forventes, at Hans Majestæt vilde have taget denne Udnævnelse tilbage. Hr. Geheimeraad Hall kan endnu fremdeles beklæde Posten under Statsraadets Overtilsyn, og det uagtet han under en langvarig Sygdom har maattet begjære en Anden konstitueret; senere har Hr Geheimeraadten atter fundet sig rask nok og skikket til at overtage Bestyrelsen af Stiftelsen. Hvorvidt Hr. Geheimeraad Hall's Bestyrelse af Stiftelsens Skole og dens Ejendom har været og vil for dens Fremtid være til dens Gavn og Tarv, derom vil vel engang en upartisk og retfærdig Dom blive udtalt. Sagen henstaar saaledes endnu, indtil engang Vacance indtræder; det er da at haabe, at Herluf Trolle's og Birgite Gjøe's Gave og Bestemmelse maa ske Fyldest, deres Villie efterkommes, og deres Slægt atter gjøre deres Pligt, deres Rettighed gjældende. Endnu i vort Aarhundrede har Regjeringen overholdt Fundatsen, der bestemmer, hvem der skal bestyre Skolen, fra forrige Aarhundrede haves Vidnesbyrd for, at da Staten var uvis om, hvem der af 2 Herrer, som man an-

saa for qualificerede til Skoleherre, var den nærmest berettigede, henvendte den sig til disse med Anmodning om at opgive, hvem af dem der ansaa sig for den nærmest berettigede. De 2 Her-
rer der nævnes, vare Grev Christian Rantzau til Asdal, Rosenvold, m. m. og Generalmajor senere Generallieutenant Gregers Juel, til Eriksholm, Aastrup og Trudsholm; (see herom i Oversekretaires Brev Protocol 1729. Brev Nr. 38) den sidstnævnte blev Skoleherre

Rosenkrantz'ernes Slægtskab med Herluf Trolle og Birgitte Gjõe, er ved flere Leiligheder viist gjennem Palle Rosenkrantz Axelsen til Krenkorup, men da Palle hørte til Timme Nielsen's Efterkommere, hvoraf en Gren endnu blomstrer i Skaane, og de nulevende danske Rosenkrantz'er ere Efterkommere af Otto Nielsen, en ældre Broder af Timme Nielsen, saa skal her vises Hans Henrik Baron Rosenkrantz's og Gottlob Emil Georg Frederik Baron Rosenkrantz's direkte Slægtskabsforbindelse med Herluf Trolle og Birgitte Gjõe.

Da Gottlob Rosenkrantz opslog sin faste Bolig paa Sophiendal, var han vel 76 Aar gammel; men langt fra at hengive sig til Ro, hvilket hans endnu kraftige Aand og Legeme ikke tillod ham, beskjæftigede han sig meget med sine Ejendomme. Enten han var paa Sophiendal eller Liselund, hengik neppe nogen Dag, hvor han ikke færdedes omkring enten til Fods, til Hest eller til Vogns; alt vilde han se med egne Øine, og intet undgik da hans praktiske Blik. Det var jo ogsaa med en særlig Tilfredsstillelse, han navnlig maatte færdes omkring paa Sophiendal, som han saagodt som næsten havde bragt fra en daarlig til en i vore Tider værdifuld Ejendom og smukt Herresæde.

At han, som tidligere i sin Embedsvirksomhed havde viist saa megen Interesse for Agerbrugets Forbedring, i endnu højere Grad maatte nære denne for sin Hjemstavn, var naturligt; vi se ham derfor ogsaa støtte den Landboforening der havde dannet sig i hans Nærhed, nemlig Høver og Omegns; — til dennes Dyrskue udsatte han aarligen Extra-præmier, og Foreningen bragte ham her-

for sin erkjendtlige Tak ved i 1881 at optage ham som dens Æresmedlem. Samme Aar udnævntes han til Directeur for det af Holger Rosenkrantz den Lærde stiftede Rejsestipendium for theologiske Studerende ved Kjøbenhavns Universitet. Legatet er stiftet 3die Juledag 1622 og ejer nu en Kapital af c. 40,000 Kr.; af Renterne, der deles i 2 Portioner, en større paa 640 Kr. og en mindre paa 320 Kr., nyde aarligen 2 theologiske Kandidater godt af Stipendiet. Ifølge Fundatsen skal den ældste af Holger Rosenkrantz's Børn og Arvinger paa Sværdsiden have den øverste Direktion over Legatet, „saafremt han saaledes haver studeret, at han selv kan skjønne, hvilken Person, der efter de Kvaliteter, som fornævnte Foundation udkræve, dueligst og skikkeligest monne være til dette Beneficium* at nyde“. (Fundatsen findes i Hoffmanns Fundationer I Bind Side 380). Retten til Direktoratet var af Slægten ikke hævdet efter Gehejmeraad Frederik Christian Rosenkrantz's Død (25. Maj 1802), indtil Gottlob Rosenkrantz gjorde sin Ret

gjældende, hvilken ogsaa anerkjendtes af Konsistoriet, under 13. Oktober 1881.

Hvor gjerne samlede han ikke paa Sophiendal sin talrige Slægt omkring sig paa Højtidsdagene, og kjært var det for denne at ty til det gjæstevenlige Hjem, hvor Øjet frydedes ved at se den statelige gamle Herre endnu altid rask og rørig. Som henhørende til en yngre Linie var han vel ikke Slægtens fødte Overhoved, men hans mageløse Interesse for den, hans skarpe Blik for Alt, hvad der angik den, hans Deltagelse i hver Enkelts Glæder og Sorger, gjorde, at man ærbødig og gjerne lyttede til hans Raad og modtog hans djærve, men vel ogsaa tidt fortjente Dadel. Aldrig kan hans Slægt være ham taknemmelig nok for det smukke Sammenhold, som han forstod at bevare i den; saa ofte har han i Samtaler paaapeget, hvilken Magt der ligger heri. Ikke mindst har han viist sin Kjærlighed og sin Interesse for det Rosenkrantz'ske Navn ved at tage Initiativet til og med store Pengeopoffrelser, at støtte Udgivelsen af Slægtens Historie til Tidsrummet 1600, som dels er udkommen, dels er under Arbejde. Hans

Bortgang vil formodentlig bevirke, at dens senere Historie foreløbig neppe vil blive udgivet, men det allerede udkomne giver mangt et værdifuldt Bidrag til vort Fædrenelands og den danske Adels Historie. For ham selv var Historien et kjært Studium, og dels herigjennem, dels gjennem Familietraditionen nøje kjendt med sin Slægt, følte han hvad dens mange udmærkede Mænd gjennem Generationer havde været for Danmark; han var stolt af at tilhøre den, og det var ham kjært at vise det. Men som han vel var sig bevidst det Blod, der strømmede i hans Aarer, saa havde han ogsaa lagt sig sine Forfædres Ord paa Sinde, „at være stolt af sin Adel uden at udøve dens Dyder er foragteligt“, thi ingen har mere end Gottlob Rosenkrantz, fra han var en lille fattig Dreng, til sit Livs Endeligt mærket sig disse Ord og arbejdet sig frem; han var en „self made man“. Visselig har Forsynet og Lykken staaet ham bi i hans Arbejde, naar han fra en fattig ung Mand blev til en formuende Mand; men han har ogsaa prøvet Modgang og Skuffelser, der ramte haardt; her tænkes da nærmest paa Processen om Kjærstrup,

som til Gunst for ham vandtes 2 Gange efter hinanden, men tabtes 3die Gang. Hvor tungt maa det ikke have været for ham at forlade denne Ejendom, som han havde helliget saa mangen Arbejdstime, og som han maatte anse for sin, hvorhen han endog var flyttet og havde taget Bolig; dog takket være hans kraftige Villie kom han ud over Tabet.

Men er Talen om den Lykke, han har nydt i Livet, da føres Tanken først og fremmest hen paa hans blide elskelige Hustru, hun, som i sin Ungdoms Vaar bandt sit Liv til hans, og var i deres Samliv den opofrende Hustru, og den mest kjærlige Moder for deres Børn; for de Mange af Slægt og Venner, der kom i deres gæstfrie Hjem i Thisted, i Viborg, paa Sophiendal, paa Liselund, staar hun som Hjemmets lyse Engel, der stille og bramfri vandrede sin Vej, strøende Kjærminder til hver den, hun husede i sit saa kjære Hjem, hvor hendes milde kjærlige Øje bød et „Velkommen“, som aldrig glemmes, men trygt og kjærligt bevares i Taknemmelighed af de Mange, der have havt den Lykke at nyde godt deraf. Af de 2 er hun nu ene tilbage,

men dog ej ene, thi Børn, Slægt og Venner ville kappes om at strø Roser paa hendes Vej og bede om, at Alfaderen endnu i mange Aar vil lade hendes milde kjære Øje hvile paa dem, og kaldes hun engang herfra, vil Kjærlighed og Tak bevare Louise Rosenkrantz's Minde.

At Broderen Fritz Werner's Død maatte gjøre et mægtigt Indtryk paa Gottlob Rosenkrantz, var saa naturligt; de havde fra deres spæde Barndom elsket hinanden, de vare fulgte ad ind i deres Manddomsaar, og kunde efter den Tid ej længe være fra hinanden, uden at de stadig søgte at gjenses. Han prøvede vel længe at skjule det Savn, han følte, men hans Omgivelser sporede dog af enkelte Ytringer, hvor meget hans Hjerte var bevæget. Han vedligeholdte sine gamle Sædvaner, arbejdede som forhen, deltog i det selskabelige Liv, som var ham en Fornødenhed, og gjorde endnu i 1883 en længere Rejse til Hovedstaden for at celebrere sin anden Søns Bryllup; samme Sommer boede han i længere Tid paa Liselund, hvorfra den endnu rørige 80aarige Olding gjorde en

Udflugt til Lolland-Falster-Sjælland for at besøge gamle Venner og retournerede først hen paa Efteraaret til Sophiendal.

I den paafølgende Vinter indtraf imidlertid Symptomer, der lode befrygte, at ogsaa hans Time snart vilde komme; dog var han paa sin Fødselsdag endnu saa rask, at han med Liv var glad mellem de mange Slægtninge, som den Dag havde samlet sig omkring ham, hvis ellers saa ranke Skikkelse, var bleven bøjet og Stemmen svag. En stor Glæde havde Forsynet forbeholdt ham paa hans sidste Dage, nemlig hans ældste Søns Forlovelse, som han saa længe havde ønsket, og kun Udsigten til det nærførestaaende Bryllup opholdt de svage Kræfter, der endnu vare tilbage. Da Bryllupsdagen oprandt, den 4de September, følte han sig meget svag og betroede det til sin Datter; man bad ham blive hjemme, men hans Villie til at overvære Vielses-Højtideligheden rokkedes ikke, og da Timen kom i Skanderborg Slotskirke, saas den gamle, statelige, Ærefrygt indgydende Herre, stolt og let skride henad Kirkens Gulv. Da han nu havde set dette sit inderlige

Ønske opfyldt, var dermed Livskraften brudt; han tog strax hjem til Sophiendal, var vel oppe og samlet med en Del af Familien de 2 paafølgende Dage, men Kræfterne svandt mere og mere, og da han gik til Sengs Løverdags Aften den 6. September var det, for aldrig mere at rejse sig. Tirdagen den 9. September 1884 Klokken 1 $\frac{1}{2}$ Eftermiddag udaandede Gottlob Rosenkrantz, omgivet af sin Hustru, sine Børn og Svigerbørn. Hans Død var stille, mild og rolig; i Forvejen havde han nydt Religionens Trøst, hvor til han i sit Liv saa ofte var tyet, thi ogsaa heri havde han taget en god Arv fra Forfædrene, nemlig den Religiøsitet, der saa langt Rosenkrantz'ernes Historie gaar tilbage, har været og den Dag idag er et herligt Kjendemærke for denne Slægt.

En talrig Skare af Slægt og Venner fra nær og fjern samledes den 17. September paa Sophiendal, hvorfra den i Procession med stille Alvor begav sig til Veng Kirke, hvor den Hensovedes Kiste stod bedækket og smykket med utallige Blomster og Krandse fra de Mange, der i Livet havde lært at skatte

og højagte ham. En Tale holdtes her først af Stedets Sognepræst, dernæst af Provst Skou fra Horsens, som fra sin tidligere Embedsvirksomhed i Skanderborg var knyttet til Familien med et sandt Venskabsbaand og nu i dejlige Ord bragte ham det sidste Farvel.

I Kirken henstod Kisten til om Aftenen, da den af hans Børn, Slægt og Undergivne bares til det af ham indrettede Begravelses-Kapel paa Veng Kirkes Kirkegaard med Indgang fra Sophiendals Park. Efterat Kisten her var sat paa sin Plads, udtalte hans Svoger og Fætter, Kammerherre Iver Holger Christian Baron Rosenkrantz, i Ord de Tanker, hvoraf de Omstaaende vare opfyldte:

»Et langt og daadrigt Liv er afsluttet — han hvile nu i Fred — hans Minde skal være os et velsignet».

I Capellet ere tidligere hensatte:

hans Fader

Oberstlieutenant *Jørgen* Baron *Rosenkrantz* til Vedø og Sophiendal.

Født 26. Januar 1774 død 15. December 1831,

hans Moder

Christiane Marie Sophie Frederikke v. Marquard.

Født 27. Mai 1781 død 9. Februar 1849,

hans Broder

Oberst af Cavalleriet *Fritz Werner* Baron *Rosenkrantz* til Vorregaard, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Født 21. Juni 1804 død 26. September 1882.

Kisternes Plads er saaledes:

Jørgen.

*Christiane.
Marie Sophie Frederikke.*

Fritz Werner.

Gottlob.

I en Grav ved Siden af paa Kirkegaarden hvile:

Hans Stedmoder

Charlotte Birgithe Baronesse Reetz Thott.

Født 11. April 1788 død 23 Juni 1868

og hans Svigerinde

Caroline Wilhelmine Elisabeth Rosenkrantz.

Født 3. Juni 1824 død 1. Marts 1855, gift. 6. October 1854 med *Iver Holger Baron Rosenkrantz*, hvis første Hustru hun var, og er det ham, der har ladet denne Begravelse indrette.

De Børn og Børnebørn som *Gottlob* og *Louise Rosenkrantz* have efterladt ere:

<i>Charlotte Emmerentze</i> f. ²⁶ / ₇ 1844, ∞ ²⁶ / ₇ 1866 <i>Borge</i> <i>Axel Johann Christian Rosenkrantz</i> til Gyllebo i Skaane, Ritmester af det svenske Cavalleri, Ridder af Sværd Ordenen og Ridder af Dannebrog, f. ²⁶ / ₂ 1831.	<i>Gunde Jørgen</i> <i>Holger Carl</i> , Cand. phil., Hofjæger- mester, Forpagter af Sophiendal, f. ¹⁰ / ₄ 1846, ∞ ⁴ / ₁₀ 1884 <i>Anna Sophie</i> <i>Frederikke</i> <i>Augusta Juel</i> f. ² / ₃ 1863.	<i>Fritz Iver</i> <i>Werner</i> <i>Christian</i> Lieutenant. f. ²⁰ / ₈ 1850, ∞ ²⁰ / ₇ 1883 <i>Anna Oluffa</i> <i>Krabbe</i> f. ² / ₃ 1860.	<i>Hertuf</i> <i>Gottlob</i> <i>Ludvig</i> Cand. phil. f. ²² / ₁₂ 1852.
--	--	--	---

1) *Ingeborg Lovisa*
Ulrikka

f. ¹⁰/₄ 1867.

2) *Gottlob Holger*

Gunde

f. ²¹/₇ 1868.

3) *Elsa Hedevig*

Margrethe

f. ¹⁰/₃ 1870.

4) *Martha Marie*

Magdalene

f. ⁹/₈ 1873.

5) *Niels Børge*

Ulfstand

f. ¹⁰/₈ 1879.

6) 1 Søn, f. ⁰/₁ 1885.

Erik Gottlob

Fritz Krabbe

f. ²⁰/₈ 1884.

Tulstruplund pr. Fredensborg, d. 17. Januar. 1885.

E. Baron Düring-Rosenkrantz.

Arvid Trolle til Birkvad † $\frac{20}{2}$ 1505,
∞ **Beate Thott** † 1487.

Jacob Trolle
til Lillø,
D. R. R. f. 1475
† 1546
∞ 1498
Kirsten Skave
† 1534.

bvis Tvilling-
bøster var

Margrethe Trolle, f. 1475 †
∞ 1498 Jens Ulfstand Holge
til Glimminge † $\frac{9}{2}$ 1523 (deres Søn Borge, der var
med Magdalene Krabbe, 1
stammer Palle Rosenkranz
Azelsen til Krenkerup).

Hertuf Trolle til Herlufsholm, D. R. R., Admiral,
f. $\frac{14}{1}$ 1516 † $\frac{23}{1}$ 1565,
∞ 1544 Birgithe Gjæ,
f. 1511 † $\frac{20}{1}$ 1574.
Stiftere af Herlufsholm.
Et Afkom.

Elisabelh Ulfstand, † $\frac{5}{4}$ 1540,
∞ $\frac{21}{1}$ 1524 Claus Bille til Lynggaard, D. R. R., † $\frac{4}{1}$ 1558.

Beate Bille, f. $\frac{29}{4}$ 1526 † $\frac{16}{11}$ 1610
∞ Otto Brake til Knudstrup,
f. 1517, † $\frac{9}{5}$ 1571.

Axel Brahe til Elved, D. R. R.
f. $\frac{29}{6}$ 1550, † $\frac{14}{6}$ 1616, ∞ $\frac{29}{6}$ 1571
med

Sophie Brahe, f. $\frac{11}{6}$ 1578 † $\frac{21}{11}$ 1616
til Rosenholm, D. R.

Jørgen Rosenkrantz til Kjeldgaard, Skoleherre p:
∞ $\frac{12}{6}$ 1637 Cristenze Ju

Jens Rosenkrantz til Faurskov og Qvitzauholm
∞ $\frac{2}{1}$ Beate Sehest

Jørgen Rosenkrantz til Qvitzauholm, f. $\frac{11}{6}$ 1678 † $\frac{20}{11}$ 1717

Verner Baron Rosenkrantz, til Villestrup, Krabbesholm
f. 1717

Iver Baron Rosenkrantz til Villestrup og Stamhus
Dorothea Lente-Adeler, f. $\frac{10}{4}$ 1744, † $\frac{14}{1}$ 1788
∞ $\frac{2}{1}$ $\frac{29}{6}$ 1803 Frederikke Loui

1) Holger Baron Rosenkrantz til Thustrup, f. $\frac{23}{1}$ 1772,
† $\frac{14}{6}$ 1839. ∞ 1800 Sophie Benedicta Bulow,
f. $\frac{28}{12}$ 1787, † $\frac{26}{4}$ 1833.

Hans Henrik Baron Rosenkrantz til Stamhuset Rosenholm
f. $\frac{20}{6}$ 1806, † $\frac{8}{11}$ 1879; ∞ $\frac{1}{11}$ 1829 Anna Dorothea
Comtesse Fædder, f. $\frac{28}{6}$ 1805, † $\frac{16}{6}$ 1856; ∞ $\frac{2}{1}$ $\frac{11}{10}$ 1857
Caroline Henriette Düring, f. $\frac{22}{11}$ 1819.
Afkom.

Kild Gjøe til Krenkerup, Gunderslevholm, D. R. R. g Marsk. † ²⁰/₄ 1506 *∞* ¹) c: 1470 *Mette Rosenkrantz* † o: 1500, Datter af Erik Otlesen, *∞* ²) *Sidsel Brahe*.

ogens Gjøe til Krenkerup, m. m, D. R. R. † ³/₄ 1544, *Mette Bydelsbach* † ⁹/₁₁ 1513, *∞* ²) *Margrethe Sture* † 1528

<i>bert Gjøe</i> Krenkerup ²¹ / ₈ 1558 <i>nna Rosen-</i> <i>tz Otlosdtr.</i> ² / ₂ 1522, ³ / ₁₁ 1589.	<i>Birgithe Gjøe,</i> f. 1511 † ²¹ / ₂ 1574, <i>∞</i> 1544 <i>Hertuf</i> <i>Trolle</i> til Herluf- holm, D. R. R., Admiral, f. ¹⁴ / ₁ 1516 † ²⁰ / ₈ 1565. Stiftere af Herluf- holm. El Afkom.	<i>Ida Gjøe,</i> † 1560, <i>∞</i> Otto <i>Rosenkrantz</i> <i>Ollesen</i> til Næsby- holm † ²⁷ / ₈ 1557.	<i>Falk Gjøe</i> til Skjersø, † 1554, <i>∞</i> <i>Ida</i> <i>Ulfstand</i> .
---	---	--	---

..... *Mette Gjøe* † ¹⁹/₁₁ 1594.

⁸ 1598 *Holger Rosenkrantz*, den Lærde,
† 1574 † ²⁹/₁₀ 1642.

ifsholm, Hovmester paa Sorø, f. ¹¹/₇ 1607, † ⁸/₁ 1675.
† 1612 † ¹¹/₁₁ 1650.

1641 † ¹³/₄ 1695. *∞* ¹) 1671 *Dorthe Friis*, † 1681.
1696

1697 *Marie Elisabeth de Roschlonge*, f. 1676, † 1754.

² 1700, † ¹²/₄ 1777. *∞* 1737 *Eise Margrethe Sehes.uit*,
¹³ 1775.

nholm, f. ²⁰/₂ 1740, † ³⁰/₄ 1815. *∞* ¹) 1765 *Marie Elisabeth*
¹²/₁₀ 1790 *Sophie Hedevig Houtfeldt*, f. ²¹/₁ 1761 † ⁹/₈ 1794.
ta, f. ²⁰/₂ 1751, † ¹⁹/₈ 1812.

1) *Jorgen Baron Rosenkrantz* til Vedø og Sophledal,
f. ²⁹/₂ 1774 † ¹³/₁₂ 1831; *∞* ¹) *Christiane Marie Sophie*
rederikke Marquard, separeret, f. ²¹/₆ 1781, † ⁹/₂ 1849;
² ²) ²⁰/₈ 1812 *Charlotte Birgithe Baronesse Keetz Thott*,
f. ¹¹/₄ 1788, † ²³/₈ 1868.

1) *Gottlob Emil Georg Frederik Baron Rosenkrantz*
til Sopplendal, Liselund og Vorregaard,
f. ¹⁹/₈ 1803, † ⁹/₈ 1884. *∞* ¹/₈ 1843 *Elisabeth Louise*
Baronesse Rosenkrantz, f. ⁹/₈ 1821.
Afkom.

Gehejmekonferentsraad

Baron Rosenkrantz,

den 17. September 1884.

Til Aflæggelse af et Vidnesbyrd skal Ordet nu lyde. Ikke et Vidnesbyrd om det Synlige, der ikke behøver Vidnesbyrd, fordi det kan ses og kjendes af Alle; men et Vidnesbyrd om det Usynlige, der bor i Sjælens Inderste og derfra udsender sin Kraft, den Kraft, der i sig selv er skjult, kun dens Virkninger ere aabenbare.

Det Synlige ses og kjendes af Alle. Alle saae denne ædle og skjønne Skikkelse Alle saae hans tro og nidkjære Tjeneste i Kongens og Statens Tjeneste. Alle

saa det Hus, han her har bygget. Alle det Liv, som levedes indenfor dets Mure, et Liv, hvor Tugt og Kjærlighed vare skjønt forbundne. Hvad var den Kraft, som virkede Alt dette? Var det Pligtfølelse? Visselig, den Tid, i hvilken han var opdragen, kjendte, hvad det vil sige, at have Pligter og at gjøre dem. Var det Æresfølelse? Visselig, han havde en stor Følelse af sin egen og sin Slægts Ære, at den medførte store Forpligtelser. Var det Aandens og Legemets ualmindelige Styrke? Visselig, hans endnu i den høje Alder klare, forstandige og beherskede Tale, hans Deltagelse i Sønnens Bryllupsfærd faa Dage før Døden kom, tyde paa megen Aandens, Villiens og Legemets Kraft. Var det Kjærlighed? Kjærlighed hører til de Ting, der hyppigt skjule sig, hans Hustru og Børn kjendene hans Kjærlighed i dens hele Omfang; men Andre kjendte blot at træde ind i Huset som Gjæst for at kjende, at der boede i samme Kjærlighed, som hverken kunde eller vilde skjule sig.

Alt det, vi have nævnet, har været medvirkende Kræfter i det Liv, her er levet, og Ingen er saa blind, at han ikke

skulde have set noget af dette eller Alt dette, Ingen saa uretfærdig, at hanskulde nægte det sin Anerkjendelse, Ingen saa kold, at han ikke skulde gribes af Vemod i den Stund, det lød: Nu er Alt dette forbi. Mindet bliver vel et dyrebart Efterladenskab for Hustruen; Navn og Skjold blive vel kraftige Manere for Børnene til Daad; Virkningerne blive dem til Gavn. Men selve Livet i dets mangfoldige Virksomhed, de Kræfter, der drive Værket ere forbigangne. Det førte til det Synlige, hvorom en Apostel siger: „Vi anse ikke de synlige Ting, men de Usynlige; thi de synlige ere timelige, men de usynlige evige“. (2 Cor. 4, 18).

Det Usynlige i ham er det, hvorom Vidnesbyrdet skal aflægges. Hans Livs usynlige Kraft var Tro en. Ikke en ubestemt paa noget Overjordisk, en Styrelse, et Forsyn, men en bestemt Tro paa Gud Fader Almægtigste, Himlens og Jordens Skaber. Ikke en ubestemt Tro paa at denne Gud er saa god, at han ikke regner det saa nøje med vore Synder og Overtrædelser; men en kristelig Tro. Ikke en Tro paa Hvadsomhelst, man

Kristendom vil nævne; men en Tro som bundende i ydmyg Synderkjendelse, greb den i Jesus Kristus tilbudte Naade, hvilede paa Krybbens og Korsets sikke Grund, sigende: „Nu har jeg fundet det, jeg grunder mit Salighedens Anker paa“. Det var henimod Aften, Kræfterne vare svækkede, Kinderne blegnede, men hans Øjne lyste med stille Glands, da han sagde: „Den kristne Tro har jeg baaret i mig fra min Barndom og den har været mit Livs Støtte. Den har ikke været udsat for store Anfægtelser, jeg haaber, at Gud for Jesu Kristi Skyld vil bevare mig i den til det Sidste“. Og der var Fred over ham, idet han talede saaledes, den kristne Oldings milde Fred, der ser tilbage over de fagre Riger paa Jorden, paa Alt hvad Gud der har skjænket, takker derfor, siger Farvel dertil: „Farvel, Farvel, Du Udlændigheds Land. For Herberge Tak, for Venlighed Tak. For Alt, hvad Du delte med Hjærtet“; den Fred, som ser fremad, udover det store Hav, efter den lyse Strand hinsides, efter Huset med de mange Boliger, efter elskede Skikkelser, der gik foran, efter Ham, der har Krav paa den største Kjærlighed,

fordi han elskede os højst, elskede os med en evig Kjærlighed, der ikke slipper os, hverken i Live eller i Død. Den slap heller ikke ham. Endnu en Fryd skulde hans Hjerte have her i Udlændighedslandet; saa fik han Lov at fare herfra i Fred. Nu tør vi tro, at han med Jesu Naade er indgangen til „Fryd og Fred, som evig, evig varer ved“. Thi de usynlige Ting ere evige!

Brat og stor har Overgangen været for dem, som elskede ham, Bryllupsfærd og Ligfærd som i eet Aandedræt. Uvilkaarlig rinder i Hu det profetiske: „Eders Højtider skulle forvandles til Sorg, Eders Glæde til Graad“! Og dog, er ikke denne Sorg, saaledes dæmpet af Troens Fred, ere ikke disse Taarer saaledes gennemstraalede af det evige Livs Glæde, at man ikke tør sige, at Højtiden er bleven til Sorg; den er kun bleven luttret, løftet og i højere Luftlag, hvor den ikke kan forkrænkes. Mindet vil ofte gjøre hans trofaste og kjærlige Hustru vemodig, som Haabet vil gjøre hende længselsfuld. Men kunde hun, kunde Nogen af dem, der elskede ham, ønske Noget for ham, bedre end det som er sket? Kunne vi,

som deltage med dem i denne Dags Vemod, ønske for Hustruen og Børnene noget bedre, end at Troens Fred maa være over deres Liv med hellig Trøst og hellig Kraft, at Haabets Glæde maa være over deres Død. Og naar vi løfte Øjet udover denne Sørgekare, i hvilken der er samlet saa Mange, der have fuldt op af det, der betragtes som herhørende til Menneskelivets Lykke, hvad Bedre skulde vi da kunne ønske Enhver især end dette: Gud give Eder, Gud give os Alle, at leve og at dø i Jesu Kristi Tro. At leve i den er Lykke, at dø i den er Salighed. Thi de synlige Ting ere timelige, men de usynlige ere evige. Amen!
